

September
UST-2005:15

Eftirlitsverkefni Umhverfisstofnunar og Heilbrigðiseftirlits sveitarfélaga

**Örveruástand svínakjöts
apríl - ágúst 2005**

**Umhverfisstofnun og
Heilbrigðiseftirlit sveitarfélaga**

Inngangur

Ólíkt flestum ríkjum Evrópu gera sum Norðurlandanna, þ.m.t. Ísland, Noregur og Svíþjóð þær kröfur að Salmonellumenguð matvæli séu aldrei á markaði. Þessi krafa er til að tryggja að neytendum stafi ekki hætta af þeim matvælum sem eru á boðstöðum hverju sinni

Salmonella hefur lengi verið þekktur sýkingarvaldur og finnst hún víða í náttúrunni. Náttúruleg heimkynni hennar er jarðvegur, vatn og meltingarvegur dýra eins og til dæmis búfenaðar, villtra dýra, nagdýra, fugla, skriðdýra og skordýra. Salmonellumengað dýr sýnir sjaldan einkenni sýkingar heldur eru dýrin í allflestum tilfellum frískir smitberar. Mikil hætta getur verið á krossmengun við slátrun ef dýr er mengað af *Salmonella*.

Salmonella hefur víða verið vandamál í eldisdýrum, svo sem kjúklingum og svínum, en hér á landi og víðar á Norðurlöndum, hefur með markvissum aðgerðum og eftirliti náðst mikill árangur við að koma í veg fyrir Salmonellumengun í eldi þessara dýrategunda. Eigi að síður er nauðsynlegt að halda vöku sinni og gera öðru hvoru úttektir á vörum á markaði. Umhverfisstofnun og heilbrigðiseftirlit sveitarfélaga könnuðu síðast ástand svínakjöts á markaði m.t.t. *Salmonella* árið 2002 og voru þá öll sýni sem tekin voru neikvæð

Eftirlitsverkefni

Í eftirlitsverkefnum eru tekin sýni af sams konar matvælum á ákveðnu tímabili um allt land og leitað eftir sömu þáttum í matvælunum. Niðurstöður eru teknar saman fyrir allt landið hjá Umhverfisstofnun. Eftirlitsverkefni ættu því að gefa mynd af ástandi þess sem verið er að skoða á tilteknu tímabili og samantektir úr þeim má nota til að bera saman niðurstöður úr sams konar eftirlitsverkefnum milli ára.

Örveruástand svínakjöts

Eftirlitsverkefni Umhverfisstofnunar og heilbrigðiseftirlits sveitarfélaga um örveruástand á svínakjöti á markaði og þá einkum m.t.t. mengunar af völdum *Salmonella*. Átta heilbrigðiseftirlitssvæði á landinu tóku þátt í verkefninu að þessu sinni en þau voru:

*Heilbrigðiseftirlit Hafnarfjarðar- og Kópavogssvæðis (HHK),
Umhverfissvið Reykjavíkurborgar, matvælasvið, (USRM),
Heilbrigðiseftirlit Kjósarsvæðis (HKJ),
Heilbrigðiseftirlit Vesturlands (HVL),
Heilbrigðiseftirlit Vestfjarða (HVF),
Heilbrigðiseftirlit Norðurlands eystra (HNE),
Heilbrigðiseftirlit Austurlands (HAUST),
Heilbrigðiseftirlit Suðurlands (HSL).*

Tafla 1. Fjöldi sýna frá hverju heilbrigðiseftirlitssvæði

Tegund	HHK	USRM	HKJ	HVL	HVF	HNE	HAUST	HSL	Alls
Svínakjöt	18	2	6	5	4	9	6	2	52

Stefnt var að því að taka 100 sýni af svínakjöti en 52 sýni bárust. Sýnin voru tekin á 31 sölustöðum víða um land og voru frá 15 framleiðendum eða veitingahúsum. Í töflu 2 má sjá hvaða tegundir af svínakjötssýnum voru tekin og fjölda sýna af hverri tegund.

Tafla 2. Tegund svínakjötsýna

Tegund sýna	Fjöldi sýna
BBQ-grísakótiletur	2
Beikon	1
Frosinn svínakótiletta	1
Grísabógur	1
Grísagúllas	5
Grísahakk	2
Grísakótiletur	5
Grísalæri/ svínalæri	3
Grísaskanki	1
Gæðaskinka	1
Koníakslegnir grísahnakkar	1
Kryddlegnar svínaríf	1
Léttsteiktur hunangsrís	1
Mexico grísahnakki	1
Miðjarðarhafs grísahnakki/ kótiletur	2
Rauðvínslegnar svínakótiletur	1
Reykt svínakótiletta	1
Steikt svínakjöt (tilbúinn réttur)	2
Svín niðurskurður af síðu	1
Svína grillkjöt	1
Svínahakk (hráefni í hrápylsu)	1
Svínahnakki	2
Svínakjöt (hráefni frá veitingahúsi)	1
Svínakjöt (vinnslukjöt í kjötvinnslu)	1
Svínaríf	3
Svínasíða	1
Svínasnitset/ grísasnitset	4
Úrbeinaður grísahnakki	5
Samtals	52

Rannsókn

Svínakjötssýnin voru rannsökuð á rannsóknastofu Umhverfisstofnunar m.t.t. *Salmonella*.

Niðurstöður

Tafla 3 sýnir niðurstöður eftirlitsverkefnisins.

Tafla 3. Greiningar á *Salmonella* í fersku og frosnu svínakjöti á tímabilinu apríl-ágúst 2005

Framleiðandi	Fjöldi sýna	<i>Salmonella</i> jákvæð
Bautabúrið	4	0
Borgarnes	8	0
Búrfell	1	0
Ferskar	6	0
Goði	2	0
Ká-Ess	4	0
Kjarnafæði	5	0
Nings	2	0
Norðlenska	9	0
Nóatún	1	0
Ora	1	0
Síld og fiskur	3	0
Sláturfélag Suðurland	3	0
Söluskáli H.K.B	1	0
Kjötkaup Reyðarfirði	1	0
Kjötbankinn, Hf.	1	0
Alls	52	0

Engin *Salmonella* greindist í þeim 52 sýnum sem tekin voru af markað. Ekki voru mældir aðrir örveruþættir í þetta sinn.

Greinileg ýldulykt var af einu sýnanna. Merkingu var ábótavant á einu sýni vegna þess að heimilisfang framleiðanda vantaði.

Athyglisvert var að eitt sýnið var af niðursoðinni skinku en *Salmonella* drepst við hitastig yfir 60°C sem er langt undir því hitastigi sem niðursuða krefst.

Lokaorð

Niðurstöður úr greiningu á þeim 52 sýnum af svínakjöti sem tekin voru í þessu verkefni sýndu að ástandið m.t.t. *Salmonella* var gott þar sem engin *Salmonella* greindist í þeim. Sýnataka um landið var ekki nægjanlega góð þar sem einungis 52 sýni skiluðu sér en hins vegar var dreifing sýnanna hjá þeim heilbrigðissvæðum sem tóku af fullum hug þátt í verkefninu og val þeirra á sýnatöku með ágætum.

Á heimasíðu stofnunarinnar www.ust.is má lesa og skoða niðurstöður úr öðrum eftirlitsverkefnum heilbrigðiseftirlitsvæðanna og Umhverfisstofnunnar.